

EVROPSKI NADZORNIK ZA VARSTVO PODATKOV

Povzetek mnenja evropskega nadzornika za varstvo podatkov o zakonodajnem svežnju Komisije o svobodnih in poštenih evropskih volitvah

(Celotno besedilo tega mnenja je na voljo v angleščini, francoščini in nemščini na spletišču evropskega nadzornika za varstvo podatkov (v nadaljnjem besedilu: ENVP) www.edps.europa.eu)

(2019/C 47/05)

Delovanje Unije temelji na predstavniki demokraciji. Politična komunikacija je bistvenega pomena za sodelovanje državljanov, političnih sil in kandidatov v demokratičnem življenju ter za temeljno pravico do svobode izražanja. Te pravice in svoboščine so soodvisne s pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, stanovanja in komunikacij ter pravico do varstva osebnih podatkov. V začetku letošnjega leta je ENVP v svojem mnenju 3/2018 o spletnih manipulacijah izpostavil tveganja za temeljne pravice koncentriranih trgov.

V govoru o stanju v Uniji 2018 je Komisija predstavila varnostni sveženj o svobodnih in poštenih evropskih volitvah. Ta sveženj je sestavljen iz sporočila, smernic o uporabi prava Unije o varstvu podatkov v volilnem kontekstu, priporočila in predloga uredbe v zvezi s postopkom preverjanja kršitev pravil o varstvu osebnih podatkov v okviru volitev v Evropski parlament. ENVP priznava navajanje vloge platform družbenih medijev in tega, kako bi bila ta pobuda skladna s kodeksom ravnanja glede spletnih dezinformacij. Ker bodo maja prihodnje leto volitve v Evropski parlament in so v letu 2019 predvidene tudi številne nacionalne volitve, ENVP priznava tudi priporočila za vzpostavitev nacionalnih mrež za volitve in evropske mreže za usklajevanje. Ob tej priložnosti ENVP izkazuje svojo pripravljenost za sodelovanje v tej evropski mreži. S tem bi ENVP dopolnil svoje ukrepe na tem področju, zlasti delavnico, ki jo organizira februarja prihodnje leto. ENVP priznava tudi priporočilo državam članicam, naj izvedejo celovito oceno tveganj, povezanih z volitvami v Evropski parlament, s katero bi opredelile možne kibernetске incidente, ki bi lahko vplivali na integriteto volilnega procesa, in poudarja nujnost tega vprašanja.

ENVP na splošno meni, da bi lahko bil zaradi večje jasnosti vključen sklic na obdelavo osebnih podatkov, ki jo izvajajo Evropski parlament, Organ za evropske politične stranke in evropske politične fundacije ter odbor neodvisnih oseb, ki spada na področje uporabe Uredbe (EU) 2018/1725 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2018 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah, organih, uradih in agencijah Unije in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 45/2001 in Sklepa št. 1247/2002/ES⁽¹⁾ (prej Uredba (ES) št. 45/2001). Poleg tega ENVP podaja več priporočil v zvezi s predlagano uredbo. Med drugim predlaga pojasnitev obsega ukrepov in dopolnilnih ciljev takšnih sankcij, vključitev odločitev ENVP, ki ugotovljajo kršitev Uredbe (EU) 2018/1725, in sklicevanja na sedanji pravni okvir za varstvo podatkov pri sodelovanju med nacionalnimi nadzornimi organi za varstvo podatkov in ENVP ter zagotovitev zaupnosti izmenjave informacij v okviru sodelovanja med nadzornimi organi za varstvo podatkov ter odborom neodvisnih oseb.

1. Uvod in ozadje

1. V govoru o stanju v Uniji 2018 je Komisija 12. septembra 2018 predstavila varnostni sveženj o svobodnih in poštenih evropskih volitvah. Sestavljen je iz zakonodajnega predloga, ki ga spremljajo 3 nezakonodajni ukrepi:

- predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU, Euratom) št. 1141/2014 kar zadeva postopek preverjanja v zvezi s kršitvami pravil o varstvu osebnih podatkov v okviru volitev v Evropski parlament (COM(2018) 636 final/2) (v nadaljnjem besedilu: *predlagana uredba*);

⁽¹⁾ UL L 295, 21.11.2018, str. 39.

- sporočilo o zagotavljanju svobodnih in poštenih evropskih volitev (COM(2018) 637 final) (v nadaljnjem besedilu: *sporočilo*);
  - priporočilo o mrežah za volilno sodelovanje, spletni preglednosti, zaščiti pred kibernetскими incidenti in boju proti dezinformacijskim kampanjam v okviru volitev v Evropski parlament (C(2018) 5949 final) (v nadaljnjem besedilu: *priporočilo*) in
  - smernice o uporabi prava Unije o varstvu podatkov v volilnem kontekstu (COM(2018) 638 final) (v nadaljnjem besedilu: *smernice*).
2. Ta sveženj je bil sprejet za zagotovitev poštenih in svobodnih volitev v Evropski parlament, ki bodo potekale maja 2019, ob upoštevanju novih izzivov, ki jih prinaša spletna komunikacija, in nedavnih razkritij, kot je primer „Facebook/Cambridge Analytica“. ⁽²⁾ Predstavljen je skupaj s predlogom za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi Evropskega industrijskega, tehnološkega in raziskovalnega strokovnega centra za kibernetško varnost ter mreže nacionalnih koordinacijskih centrov (COM(2018) 630 final). ⁽³⁾
  3. Dopolnjuje sporočilo Komisije z dne 26. aprila 2018 „Boj proti dezinformacijam na spletu: evropski pristop“ (COM/2018/236 final), ki si prizadeva za bolj pregledno, zaupanja vredno in odgovorno spletno okolje. Eden ključnih rezultatov, samoregulativni kodeks ravnanja glede dezinformacij, je bil objavljen 26. septembra 2018. Komisija je objavila tudi mnenje, ki ga je o kodeksu ravnanja podal posvetovalni odbor foruma različnih deležnikov. ⁽⁴⁾ Ukrepi, predvideni v tem sporočilu, vključno s kodeksom ravnanja, dopolnjujejo tekoče delo Evropske službe za zunanje delovanje. Po sklepih Evropskega sveta z dne 28. junija 2018 ⁽⁵⁾ bosta Komisija in visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko skupaj z državami članicami do konca leta predstavili revidiran akcijski načrt za boj proti dezinformacijam. ⁽⁶⁾
  4. Cilj predlagane uredbe je „omogočiti finančne sankcije za evropske politične stranke ali fundacije, ki zlorablajo kršitve pravil o varstvu podatkov za namerno vplivanje ali poskus vplivanja na izid volitev v Evropski parlament“. ⁽⁷⁾ Poleg finančnih kazni, ki se lahko naložijo evropskim političnim strankam ali fundacijam, v višini 5 % njihovega letnega proračuna, ⁽⁸⁾ bo „na seznam kršitev, ki evropski politični stranki ali fundaciji onemogočajo, da zaprosi za financiranje iz splošnega proračuna Evropske unije v letu, v katerem je bila sankcija izrečena“, dodana nova podlaga. ⁽⁹⁾ V priporočilu Komisija nacionalne nadzorne organe za varstvo podatkov, vzpostavljene v skladu s Splošno uredbo o varstvu podatkov, spodbuja, da nemudoma in proaktivno obveščajo Organ za evropske politične stranke in evropske politične fundacije (v nadaljnjem besedilu: organ) ⁽¹⁰⁾ o odločitvah, ki ugotavljajo kršitev pravil o varstvu podatkov, kadar je kršitev povezana s političnimi dejavnostmi evropske politične stranke ali fundacije z namenom vplivanja na volitve v Evropski parlament. ⁽¹¹⁾ Komisija v primerih, ki vključujejo politične stranke ali fundacije na nacionalni in regionalni ravni, državam članicam priporoča, naj jih ustrezno sankcionirajo. ⁽¹²⁾
  5. Priporočilo tudi predlaga vzpostavitev nacionalne mreže za volitve v vsaki državi članici in evropske mreže za usklajevanje pri volitvah v Evropski parlament. ⁽¹³⁾ Evropska mreža je rezultat prve izmenjave informacij

⁽²⁾ Sporočilo, str. 2.

⁽³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5681_sl.htm

⁽⁴⁾ Kodeks, priloga in mnenje posvetovalnega odbora so na voljo na: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽⁵⁾ Na voljo na: <https://www.consilium.europa.eu/media/35956/28-euco-final-conclusions-sl.pdf>.

⁽⁶⁾ Sporočilo, str. 10.

⁽⁷⁾ Obrazložitevni memorandum k predlagani uredbi, str. 2.

⁽⁸⁾ Glej člen 27(4)(a) Uredbe št. 1141/2014 in informativni pregled Komisije o svobodnih in poštenih evropskih volitvah, ki je na voljo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-factsheet-free-fair-elections_sl.pdf.

⁽⁹⁾ Obrazložitevni memorandum k predlagani uredbi, str. 6.

⁽¹⁰⁾ Ta organ je bil ustanovljen v skladu z Uredbo št. 1141/2014 (člen 6).

⁽¹¹⁾ Priporočilo 6. Poleg tega Komisija v svojem sporočilu na strani 7 „države članice poziva, naj v skladu z veljavnim nacionalnim pravom in pravom Unije spodbujajo organe za varstvo podatkov, da organom, pristojnim za spremljanje volitev, posredujejo informacije, ter da spodbujajo spremljanje dejavnosti in financiranja političnih strank, če to izhaja iz njihovih odločitev ali če obstajajo drugi utemeljeni razlogi za domnevo, da je kršitev povezana s političnimi dejavnostmi nacionalnih političnih strank ali fundacij v okviru volitev v Evropski parlament“. Dodan poudarek.

⁽¹²⁾ Priporočilo 11.

⁽¹³⁾ Priporočila od 1 do vključno 5.

o najboljših praksah na področju volitev med državami EU, ki jo je Komisija organizirala aprila 2018. Sestavljena bo iz nacionalnih kontaktnih točk in se bo predvidoma sestala januarja in aprila 2019.⁽¹⁴⁾ Načrtovana je kot evropski proces opozarjanja v realnem času in kot forum za izmenjavo informacij. Cilj nacionalnih mrež bi bil med drugim izmenjava informacij o vprašanih, ki lahko vplivajo na evropske volitve, med nacionalnimi organi, pristojnimi za volilne zadeve in kibernetško varnost, ter nacionalnimi organi za varstvo podatkov in nacionalnimi avdiovizualnimi regulativnimi organi ali telesi. Priporočljivo je, da se te nacionalne mreže posvetujejo z ustreznimi nacionalnimi organi kazenskega pregona in z njimi sodelujejo v skladu z nacionalno zakonodajo⁽¹⁵⁾ ter, kadar je to primerno, za lažje sodelovanje med nacionalnimi organi kazenskega pregona na evropski ravni vključijo še Europol. Po mnenju Komisije: „jim bo [t]o omogočilo hitro odkrivanje morebitnih groženj za volitve v Evropski parlament in hitro izvrševanje obstoječih pravil, vključno z razpoložljivimi finančnimi sankcijami, kot je povračilo javnega prispevka“⁽¹⁶⁾.

6. Komisija na koncu daje več priporočil⁽¹⁷⁾ za spodbujanje preglednosti v političnem oglaševanju pred volitvami v Evropski parlament in poziva države članice, naj sprejmejo ustrezne ukrepe na področju kibernetске varnosti volilnega procesa Evropskega parlamenta ter naj se vključijo v dejavnosti ozaveščanja tretjih oseb, vključno s spletnimi platformami in ponudniki informacijske tehnologije, za večjo preglednost in krepitev zaupanja v volilni proces.
7. Smernice poudarjajo obstoječi okvir Unije za varstvo podatkov in njegovo uporabo v volilnem kontekstu. Ker se bo Splošna uredba o varstvu podatkov v evropskem volilnem kontekstu prvič uporabila ob prihodnjih volitvah v Evropski parlament, Komisija meni, da je pomembno, da vsi akterji, udeleženi v volilnih procesih, jasno razumejo, kako ta pravila najbolje uporabiti. Komisija poudarja, da morajo nacionalni organi za varstvo podatkov „v celoti izkoristiti svoja okrepjena pooblastila za obravnavanje morebitnih kršitev“⁽¹⁸⁾.
8. Evropski svet je 18. oktobra 2018 pozval k ukrepom za „zaščito demokratičnih sistemov Unije in boj proti dezinformacijam, tudi glede na prihodnje evropske volitve, ob polnem spoštovanju temeljnih pravic. Glede tega morajo pristojni organi hitro preučiti ukrepe, ki jih je Komisija predlagala glede mrež za volilno sodelovanje, spletne preglednosti, zaščite pred kibernetскими incidenti, nezakonite manipulacije s podatki, boja proti dezinformacijskim kampanjam in poostritve pravil o financiranju evropskih političnih strank, ter v zvezi s temi ukrepi tudi operativno ukrepati“⁽¹⁹⁾.
9. Evropski parlament je 25. oktobra 2018 sprejel resolucijo, v kateri opozarja „na ukrepe, ki jih je predlagala Komisija za zagotovitev svobodnih in poštenih evropskih volitev, zlasti zakonodajne spremembe za poostritev pravil o financiranju evropskih političnih strank, s čimer bi pridobili možnost finančnih sankcij za kršenje pravil o zaščiti podatkov z namenom namernega vplivanja na rezultate evropskih volitev“ ter na to, da za „obdelavo osebnih podatkov s strani političnih strank v EU velja Splošna uredba o varstvu podatkov in da bi kršitev načel, pravic in obveznosti po tem zakonu pomenila dodatne globe in sankcije“. Parlament meni, da „je poseganje v volitve veliko tveganje za demokracijo, ki zahteva skupno prizadevanje ponudnikov storitev, regulativnih organov ter političnih akterjev in strank, da bi ga odpravili“ ter pozdravlja ta sveženj Komisije⁽²⁰⁾. Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve Evropskega parlamenta je 3. decembra 2018 sprejel mnenje o predlagani uredbi⁽²¹⁾. Odbor za ustavne zadeve je 6. decembra 2018 sprejel poročilo o predlagani uredbi⁽²²⁾.

⁽¹⁴⁾ Sporočilo, str. 7, in informativni pregled Komisije o svobodnih in poštenih evropskih volitvah, ki je na voljo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-factsheet-free-fair-elections_sl.pdf.

⁽¹⁵⁾ Sporočilo, opomba 20: „[t]o bi se nanašalo zlasti na primere zlonamernega napada na volilni proces, vključno z incidenti na podlagi napadov na informacijske sisteme. Glede na okoliščine so lahko primerne kazenske preiskave, ki lahko privedejo do kazenskih sankcij. Kakor je navedeno zgoraj, so bile opredeljene kaznivih dejanj in minimalne ravni za najvišje kazni v zvezi z napadi na informacijski sistem usklajene z Direktivo 2013/40/EU“.

⁽¹⁶⁾ Sporočilo, str. 7.

⁽¹⁷⁾ Priporočila od 7 do vključno 10 in od 12 do vključno 19.

⁽¹⁸⁾ Sporočilo, str. 8, točka 3 „Uporaba pravil o varstvu podatkov v volilnem procesu“.

⁽¹⁹⁾ Sklepi so na voljo na: <https://www.consilium.europa.eu/media/36796/18-euco-final-conclusions-sl.pdf>.

⁽²⁰⁾ Glej točke od 10 do 12 resolucije o uporabi podatkov uporabnikov Facebooka s strani Cambridge Analytica in vplivu na varstvo podatkov P8_TA-PROV(2018)0433 (2018/2855(RSP)), ki je na voljo na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0433+0+DOC+PDF+V0//SL>, poudarek dodan.

⁽²¹⁾ Na voljo na:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-630.530+02+DOC+PDF+V0//sl&language=SL>.

⁽²²⁾ Na voljo na:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2018-0435+0+DOC+PDF+V0//EN>.

10. Evropski nadzornik za varstvo podatkov (v nadaljnjem besedilu: ENVP) pozdravlja neuradno posvetovanje Komisije o predlagani uredbi, priporočilu in smernicah pred njihovim sprejetjem ter dejstvo, da je bil del njegovih neuradnih pripomb upoštevan. Poudarja tudi, da so bile zaradi kratkega roka to le predhodne pripombe. Zato podaja naslednje formalne pripombe. V zvezi s tem želi opozoriti, naj se Komisija ob sprejetju zakonodajnega predloga, povezanega z varstvom pravic in svoboščin posameznikov v zvezi z obdelavo osebnih podatkov, kot je v tem primeru, posvetuje z ENVP.

3. Sklepna ugotovitev

36. ENVP ugotavlja, da je politično komuniciranje bistveno za sodelovanje državljanov, političnih sil in kandidatov v demokratičnem življenju in temeljno pravico do svobode izražanja ter da so te pravice in svoboščine soodvisne s pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, stanovanja in komunikacij iz člena 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah ter pravico do varstva osebnih podatkov iz člena 8 Listine.
37. ENVP priznava navajanje vloge platform družbenih medijev, zlasti v sporočilu in v smernicah, ter tega, kako bi bila ta pobuda skladna s kodeksom ravnanja glede spletnih dezinformacij.
38. Ker bodo maja prihodnje leto volitve v Evropski parlament in so v letu 2019 predvidene tudi številne nacionalne volitve, ENVP priznava tudi priporočila za vzpostavitev nacionalnih mrež za volitve in evropske mreže za usklajevanje. Ob tej priložnosti ENVP izkazuje svojo pripravljenost za sodelovanje v tej evropski mreži. S tem bi ENVP dopolnil svoje ukrepe na tem področju, zlasti delavnico, ki jo organizira februarja prihodnje leto.
39. ENVP priznava tudi priporočilo državam članicam, naj izvedejo celovito oceno tveganj, povezanih z volitvami v Evropski parlament, s katero bi opredelile možne kibernetске incidente, ki bi lahko vplivali na integriteto volilnega procesa, in poudarja nujnost tega vprašanja.
40. ENVP na splošno meni, da bi lahko bil zaradi večje jasnosti vključen sklic na obdelavo osebnih podatkov, ki jo izvajajo Evropski parlament, organ in odbor, ki spada na področje uporabe Uredbe (EU) 2018/1725 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah, organih, uradih in agencijah Unije in o prostem pretoku takih podatkov (prej Uredba (ES) št. 45/2001).
41. V zvezi s predlagano uredbo ENVP predlaga med drugim:
- pojasnitev obsega ukrepov in dopolnilnih ciljev takih sankcij,
  - vključitev odločitev ENVP, ki ugotavljajo kršitev Uredbe (EU) 2018/1725,
  - vključitev sklicevanja na sedanji pravni okvir za varstvo podatkov pri sodelovanju med nacionalnimi nadzornimi organi za varstvo podatkov in ENVP ter
  - zagotovitev zaupnosti izmenjave informacij v okviru sodelovanja med nadzornimi organi za varstvo podatkov in odborom neodvisnih oseb.

V Bruslju, 18. decembra 2018

Giovanni BUTTARELLI

Evropski nadzornik za varstvo podatkov
